

Històries de migrants: viatges a través de cultures

Publicat per [Clàudia Rius Llorens](#) [1] el 08/11/2018 - 12:21 | Última modificació: 17/03/2026 - 17:15

<< Fer de les experiències històries: la memòria
La màgia de la traducció: una cultura comú >>

amb Yudit Kiss i Pau Carratalà

La immigració: sentir-la, pensar-la

Des del punt de vista educatiu i cultural, la temàtica de la immigració es pot tractar de diverses maneres. A Interacció18, la coordinadora Eulàlia Bosch ha convidat una persona perquè l'expliqués des del sentiment, i una altra perquè l'expliqués des del raonament. Es tracta de Yudit Kiss, investigadora d'economia de desenvolupament però també autora del llibre "A lessive et autres histoires de femmes migrantes" (2017), on exposa històries de vides migrants reals; i Pau Carratalà, expert en antropologia i exclusió social, i mà dreta de Pep Subirós a l'hora de publicar el llibre "Ser immigrant a Catalunya" (Edicions 62, 2010).

El sentiment

Normalment, Yudit Kiss exerceix d'investigadora. Estudia la transformació de la societat d'Europa de l'Est després de la caiguda del mur de Berlín i té un interès especial pels canvis en la indústria d'armament. Però un dia, mentre estava treballant en un monogràfic sobre armes, li van explicar la història d'una noia algeriana que ara vivia a l'illa de Martinica. Es tractava d'una dona que mai havia pogut prendre decisions per ella mateixa, però que "als 40 anys de sobte es va plantar i va dir: vull decidir jo", explica Kiss. Aquesta actitud la va fer reflexionar molt, sobretot tenint en compte que la persona en qüestió no havia sentit a parlar mai abans dels drets de les dones ni de feminisme.

Aquí va començar un llibre que ha acabat explicant les vides reals de diverses dones migrants a través de 15 textos curts. Després de cada relat hi ha un diàleg breu, en el qual l'autora s'imagina com reaccionen els seus fills quan els explica cada història. Al final de tot, Kiss també hi ha volgut escriure uns apunts històrics, perquè sorprenentment "molts esdeveniments dels que parlo són desconeguts per la gent d'avui". Es refereix a moments històricament rellevants com el genocidi d'Armènia, la primavera de Praga, la Guerra Civil Espanyola o la dictadura argentina, entre altres.

Les dones de qui Kiss parla vénen de països, cultures, edats i classes socials molt diferents. Tot i així, l'autora veu moltes similituds entre elles. Per exemple, totes han passat un trauma molt fort, en la majoria dels casos personal, però també històric. També totes tenen en comú un esperit de resiliència, de tenir força per a poder seguir

endavant. Una altra característica que comparteixen és que totes són desplaçades: o bé no viuen al lloc on han nascut, o bé han fet viatges que els han desarrelat de la seva zona.

Hi ha altres fils invisibles que apareixen en tots els relats i que uneixen les seves protagonistes. “No importa d'on siguin aquestes dones, sempre cuinen, netegen o planxen”, detalla Kiss, “són víctimes del racisme, i el primer cop que se n'adonen és perquè un altre nen els diu que elles no són com la resta, que són “l'altra””. Davant d'aquesta situació, la investigadora hongaresa creu que la reacció del món tendeix a ser sempre igual: “Això no ens concerneix”.

Però a ella sí que li concernia. Un cop el llibre estava llest, va convidar les protagonistes a sopar. Al voltant de la taula, els va dir: “Vostès no es coneixen però són germanes, no de sang ni d'ànima, sinó de llibre, de paraula”. Al cap de deu minuts, relata l'autora, tothom parlava amb tothom: la punk amb l'artista, la professora amb la dona de fer feines... Yudit Kiss havia creat una comunitat. Havia unit un conjunt de persones que no pensaven que la seva història fos digna de ser explicada. “La realitat de l'altre no és individual, és una història col·lectiva que podem compartir i transmetre”, conclou la convidada a Interacció, que creu que és important trobar formes perquè tothom tingui una veu: “Sempre podem trobar una solució junts”.

El raonament

El segon ponent de la xerrada Històries de migrants: viatges a través de cultures ha sigut Pau Carratalà, que com a teòric de l'exclusió social s'ha centrat en analitzar el llenguatge que utilitzem per descriure la immigració i com aquest influeix en la nostra manera de concebre-la. Per a ell, la vida de l'ésser humà es pot dividir en dues dimensions, la conceptual i al conductual. La primera ens dona una idea de la forma en què estem al món, com l'ordenem, ens hi relacionem i l'experimentem. La segona és la que ens guia en l'acció: què és el que haig de fer? A què haig d'ajustar-me? A quin context? Què s'espera de mi?

L'antropologia social i cultural s'encarrega d'estudiar aquestes variants, que també vénen determinades per l'experiència. Segons Carratalà, tot això és un punt de partida que fa singulars als éssers humans, però del qual en sorgeixen altres particularitats: “D'aquesta forma d'estar al món en deriven idees que actuen com a habilitants i com a delimitants per a les persones”. A què es refereix l'estudiós? Les nostres dimensions conceptuals i conductuals “ens permeten experimentar el món, posar noms a les coses, però a la vegada ens posen límits, inhabiliten cert tipus de relacions, no ens deixen entendre altre tipus de lògiques”.

La cultura, creu Pau Carratalà, també juga aquests dos papers. Per això ell fa referència al verb “exposar”, perquè nosaltres podem concebre'ns d'una forma, però també podem obrir-nos a persones que intuïm que són diferents, però la vivència de les quals és tan vàlida com la nostra: “L'experiència també està en aquell lloc que no és el meu lloc, que jo no habito”. Estem parlant dels “altres”, dels “migrants”, l’“alteritat” en general. Pau Carratalà troba important aquest concepte d’“exposició”: exposar-se a determinats relats, persones i experiències, “voluntàriament fer-se vulnerable a quedar-se tocat per l'exterior”. Això aniria en contradicció amb conceptes com “oposició” o “imposició”.

Seguint-se fixant en el significat de les paraules, Carratalà destaca que la idea és entendre quan l’“ex” de l’“ex”-periència té lloc, és a dir, quan “hi ha alguna cosa que s'escapa de nosaltres mateixos i ens permet veure la vida sota un altre concepte”. L'experiència, vist des d'aquest punt de vista, és un potencial transformador que necessita reflexivitat, estar exposat a relats de persones que han tingut una altra vida, que han seguit unes altres lògiques, que ens permeten sortir de nosaltres mateixos i després tornar, mirar la nostra realitat d'una manera distant, perquè “l'experiència d'anar a fora no té sentit si no es torna”.

I com es tradueix tot això en el context educatiu i cultural? El ponent conclou que les entitats educatives hi juguen un paper important, perquè “són una maquinària que està molt centrada en nombrar, posar ordre i transmetre'l”, i deixen fora moltes concepcions del món. “Els educadors i la gent de la cultura han de portar el concepte d'experiència a aquest nivell, repensar els models i la metodologia, i centrar-se més en habilitar el món que no pas en limitar-lo”. El primer pas? Fer prendre consciència als més menuts de la nostra vulnerabilitat com a persones.

[Yudit Kiss i Pau Carratalà]

Categories: Interacció 2018

Categories: Interacció: jornades

Categories: Activitats Interacció

Etiquetes: desigualtats culturals

Etiquetes: educació i cultura

Etiquetes: diversitat cultural

Etiquetes: patrimoni cultural

Etiquetes: valor públic de la cultura

- [2]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/news/2018/histories-migrants>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/riusllc>

[2] <https://interaccio.diba.cat/node/7813>